

Ball de bastoners

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca: Alt Penedès

Coordenades:

Latitud: 41.45366

Longitud: 1.70171

UTM Est (X): 391563

UTM Nord (Y): 4589933

Classificació

Número de fitxa 08232 - 48

Àmbit: Patrimoni immaterial

Tipologia Música i dansa

Estil / època: Medieval Modern Contemporani

Estat de conservació Bo

Protecció Inexistent

Tipus de protecció: Inexistent

Accés Fàcil

Ús actual: Lúdic

Titularitat Pública

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo

Data de registre de la fitxa: ds., 15/05/1999 - 02:00

Descripció

Ball que presenta l'aspecte d'un combat estilitzat, podríem dir, entre dos bàndols, que en principi, encara que avui s'ha perdut a St. Pere, es distingien pel color vermell dels vius i betes en l'un, i blau en l'altre, pels abanderats de cada bàndol quan el ball és ben complet, i per la distribució en grups de quatre balladors, dos de cada bàndol que tan aviat s'enfronten com s'alternen segons les evolucions pròpies del ball. Els bastons acostumen ésser fets d'alzina (també es possible que es fessin alguna vegada de roure), els feien els mateixos dansaires i son llargs d'una quarantena de centímetres i gruixuts de quatre o cinc. La indumentària

actual ha perdut els colors afrontats i es resum en pantaló blanc, camisa blanca i faldilles vermelles, per a tots, a més a més d'un mocador que creua a manera de banda el pit i als peus, les espadenyes de cànem i lona blanca. Els passos que es desenvolupen són mínims per a configurar la coreografia, i aquesta varia segons l'agilitat dels intèrprets, així, a major agilitat, també major complicació coreogràfica. Pels assaigs després dels anys trenta s'utilitzaven les eres del barri de l'Altra Banda i quan plovia ho feien als baixos de Cal Casa Gran.

Observacions:

Es reproduïxen els balls transcrits per un flabioler de Vilafranca, David Miret, d'un enregistrament fet a en Pere Creixell i Tutusaus, nascut l'any 1931 i un dels més antics flabiolers vius. Intèrpret del flabiol de canya i del tabal. Se sap que la seva família encara conserva un baster - flabiol de metall fabricat per ell mateix. Aquestes transcripcions han estat proporcionades per Jesús Salius, i els arxius "Midi" han estat creats per Joan Ventosa. Si us interessa escoltar-los, demaneu-los a l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona.

Història

No se sap el moment en que es van iniciar aquest tipus de balls al municipi. En general, es tracta d'un ball molt antic, per alguns tal vegada originat en el ball d'espases. Diuen Pujol i Amades (PUJOL, 1936: 88 i ss.) que en aquest poble, com en altres indrets del Penedès, els elements estan agermanats, de manera que no prepondera cap d'ells damunt de l'altre; les tonades són generalment boniques i interessants, i els moviments dels balladors, sense deixar d'ésser vigorosos i valents, no inclouen la brusquedat i el braó mig salvatge dels de Montblanc. Comptem amb informacions generals sobre ritmes recollits a Sant Pere abans de l'any 1936 en una recopilació de danses (PUJOL, 1936). Segons la mateixa, es ballaven els següents: Ball nou, Brogit, Camalleres, Contradansa, Diana, Gloriós, Masurca, Paneretes, Rebatut, Xotis, Dansot (es tracta d'un ball carnavalesc fet al só de cançons populars). Al poble es recorden per altre banda: Rotllet, Ball de córrer, "El quinto levanta". Cercavila, Rotllet i el Xotis de dos rebatres o "mal parit" (Informació oral de Jesús Salius). Els bastoners van dependre del Centre Republicà Obrer, i participaven en nombroses manifestacions del poble: en processons, a la Festa Major. Per cert, que l'any 1926 es va fer el programa de balls d'aquesta festa en un pay-pay on hi havia els següents versos: "Festa Major com la de Sant Pere / no s'ha vist en tota l'esfera/ A les 10 missa major/ que la dirà el Sr. Rector/ de jorn els bastoners/ ja dansen pels carrers/..." Després de la guerra van continuar actuant malgrat els problemes de transport que tenien (AAVV, 1992). En l'última època coneguda van reunir-se fins l'any 1956. Després, el Centre Cultural torna a recuperar-los un o dos anys amb joves balladors, sense massa èxit. Informacions orals ens parlen de músics que participaven fent les tonades, així, el Blas Creixell i Esbert al segle XIX, que tocava el flabiol de canya i el tabal, en Josep Saumell i Esteve (1880-1945), intèrpret de flabiol, a més d'acordió, que el tocava amb una ma sense tamborí, en Pere Creixell i Tutusaus, etc.. Els bastoners actuaven a Manresa (durant tres dies acompanyaven la processó de la festa major), a Sant Sadurní (a les fires, i feien cercavila), en les festes majors d'Igualada, Capellades i St. Joan de Mediona, a Terrassola i Lavit, a una processó de Vilafranca del Penedès, també van participar en concurs al barri de Sants (Barcelona), a Balsareny, a la festa del Sant Crist de Piera, a Vic, etc. Tot això, als anys trenta - quaranta del segle XX. En l'etapa actual, cap al 1992 es van recuperar al casal de Cultura i al Centre, participant activament en les festes del poble.

Bibliografia

CASTILLO, A. i altres (s.d.) "Sant Pere de Riudebitlles 1900-1940. Vida cultural i associativa", Gràfiques Llopart, Sant Sadurní. PUJOL, F.; AMADES, J. (1936) Diccionari de la Dansa, dels entremesos i dels

instruments de música i sonadors. Dal Cançoner popular de Catalunya, vol. I, Dansa. Barcelona. Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera. SALIUS, Jesús. Notes manuscrits el 1999 a Sant Pere de Riudebitlles.

Enllaços d'interès:

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A//www.youtube.com/watch%3Fv%3DSq3dQ...>

